

לקח מהפרשה,

"למען ענותך לנסותך..." (ח' ב')

הוי כמה קשים הם הניסיונות בעולם הזה! העולם שהוא 'נווה התלאות', אינו מספק לאדם רק שמחה ואושר כידוע. יש אנשים שעוברים כמה וכמה מדורי ייסורים וכל השומע עדותם סופק כף אל כף מרוב צער, ואין לו אלא להשתתף בצערם של המתייסר, ולהתפלל עבורו לישועה ולנחמה. הוי כמה קשים הניסיונות במיוחד לבני דורנו המכופתרים והמעונגים... כל דבר קטן שלא מתיישב עם סדר היום והתכניות שקבעו לעצמם, מוציא אותם ממנוחת הדעת. בואו ונשמע מה היו דיבוריו של מי ששיכל בחייו לא פחות מעשרים ילדים!!! וחיינו כאן בעולם הזה היו ספוגים במנת ייסורים שכמותה לא פקדה משפחות רבות. ושמור ר' נחומק'ה מהורדנא. חתנו ר' גבריאל זאב מרגליות מביא בשמו דברים שאמר על קבלת הייסורים באהבה. כל מה שצריך לעשות עתה הוא רק לקרוא ולהתעודד, לקרוא ולשמוח, ולהבין שרצונו של הקדוש ברוך הוא לעשות חסד עם בריותיו וכל שכן עם עמו ישראל.

הגמרא (ברכות ס ע"א) מספרת על הלל הזקן שנכנס לעירו ושמע קול צווחה בעיר, אמר: 'מובטחני שאין זה בתוך ביתי!' ועליו אמר הכתוב משמועה רעה לא יירא נכון ליבו בטוח בה'. וקשה: איך ידע הלל בביטחון גמור שכזה שהצווחה הזו לא באה מתוך ביתו, מי ערב לו לכך? פירש זאת ר' נחומק'ה: גם הלל הזקן כנחום איש גם זו, היה רגיל לומר: 'כל מה שעושה ה' הכול לטובה' ודאג לחנך במידה זו גם את בני ביתו, כדי שלא תסור מהם כל ימי חייהם. הלל השריש בבני הבית את מאמר התנא: 'חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה', וכפי שמסבירה זאת הגמרא, לקבל את הרעה בשמחה. כל כך היה חינוך זה של הלל מוטמע בבני ביתו, עד שכאשר שמע קול צווחה בעיר היה בטוח אפוא כי אין זה בתוך ביתו! כי לו קרה זאת בביתו, בוודאי היו מקבלים זאת בשמחה ולא בצווחה... אין זה בתוך ביתי! ללא ספק!

המשיך וסיפר חתנו, שפעם אחת בזמן סעודה שלישית אמר בזו הלשון: דוד המלך עליו השלום אמר 'צרות לבבי הרחיבו' הפירוש הפשוט הוא שדוד מתאר את צרותיו ההולכות ומתרחבות מיום ליום. אבל יש פירוש אחר: כוונת דוד הייתה לומר שדווקא הצרות הרחיבו את לבבו, דהיינו שהוא מבטל כעפר הארץ את כל תענוגי בני האדם אשר יתעדנו באווזים צלויים, בין משובח ובמרכבות מפוארות, וטוענים שיש להם מזה הרחבת הלב... אצלי הוא להיפך - אמר דוד - כי אם תבוא אלי צרה גדולה, הנה בזה תרחיב ליבי עד מאוד, בראותי כי עין השגחתך פקוחה עלי בלא הסתר פנים, והנני מאמין כי הכל הוא לטובה... כי הרי לפי גדלן של הצרות אני בטוח שהן לא יכלו להגיע מבני אדם, אלא רק ממך, ומכיוון שכך דווקא בצרות הללו אני רואה אותך ויודע שאתה שומר ומשגיח עלי! (עלינו לשבח)

פינת החלכה

מהלכות מזוזה - המשך

ה: ישנן הלכות שקשורות לכשרות המזוזה, בסדר הכתיבה וברווח בין האותיות והמילים. גם אם כל האותיות נכתבו על פי החלכה, אבל לא נכתבו בסדר שצריך לכתוב על פי החלכה המזוזה פסולה.

ו: תיקונים ומחיקות עלולות לפסול את המזוזה, אם לא נעשו על פי החלכה.

ז: יתכן שהמזוזה פסולה, ואי אפשר יהיה לגלות זאת על ידי בדיקה, מפני שהסופר שינה או תיקן שלא על פי החלכה ולא רואים זאת במזוזה.

ח: צריך לקנות מזוזות כמה שיותר מהודרות, ומסופר ירא שמים.

ט: רצוי להיעזר ברב המכיר את ההלכות ברכישת המזוזה, וחשוב ביותר לבדוק את המזוזה לפני ההתקנה.

זה לא אותו דבר... חומר למחשבה

השבוע נכנסתי בשעה מוקדמת לאחת החנויות, בשעה שעדיין רוב האנשים ישנים והחנויות ריקה, ונחשפתי לשיחתן של הקופאיות. וזה תקציר השיחה: קופאית א: איזה הבדל בין החופש הגדול שלי כילדה, לחופש הגדול של אחותי הקטנה. קופאית ב: למה את מתכוונת? קופאית א: בנינו מחנה בחורשה, טיילנו מלא, שחקנו משחקי חברה בחוץ, היום לא רואים ילדים ברחוב! כולם במחשב. אין משחקי חברה, הרחוב ריק! קופאית ג: כן זה מאוד נכון. בכלל יש היום ילדים? אחותי בת 6 כבר שמה לק, מתלבשת בבגדים של גדולים, אין הבדל בין גדולים לקטנים, כולם אותה אפנה, אותה תספורת, לא רואים ילדות עם קוקיות. קופאית א: כן מנסים לעשות מהקטנים גדולים, הם בעצם מדלגים על הילדות. קופאית ב: הם ממש מסכנים, מה שהם מפסידים, כמה שלנו היה כף... לידיעתכם שלשת הקופאיות היו בנות 20 בערך... לא סבתות זקנות... הרבה חומר למחשבה...

"ובקרך וצאנך ירבינו וכסף וזהב ירבה לך וכל אשר לך ירבה..."

(ח' יג') כתוב במשלי 'עשיר ורש נפגשו עושה כולם ה' (משלי כב') העשיר רגיל לחשוב שהגיע לעושרו הודות לשכלו וחכמתו הגדולה. העני – רגילים להביט עליו כעל לא יוצלח וביש גדא שאינו יכול להחזיק מעמד בחיים בגלל טיפשותו וחוסר כישרונותיו. אבל כאשר עני ורש נפגשו כשהם מזדמנים יחד, רואים על פי רוב שהקבצן אינו נופל בחכמתו מהעשיר, והעשיר אינו עולה בכישרונותיו על העני, אלא - עושה כולם ה' – רצון הבורא היה ככה, יד ה' עשתה זאת. (ר' צבי הירש ברלינר)

סיפור לשבת

מקבץ הנדבות

יצחק, שואב המים של העיר, היה צנוע ונעים-הליכות. הוא היה משפיע עם שחר, לומד שעור תורה, מתפלל, ורק אחר כך מתפנה לעבודתו - ממלא חביות מים מן הנהר, ומחלק אותם ללקוחותיו - פסוף רב לא השתפר, אך מעולם לא התלונן, מסתפק במועט ושמח בחלקו. הבריות רחשו לו כבוד גם פאדם ישר, וגם פיהודי יודע-ספר. על-כן, רבה היתה ההפתעה פשיום אחד החל לקבץ נדבות ברחוב, כשקפסת-מתכת בידו. בתחלה חשבו שזה מעשה חד-פעמי. אך עם הזמן נוכחו, שעסוק זה היה לתופעה קבועה. בשעות הפנויות היה יצחק אוסף תרומות. עם הזמן החלו הרוננים: מה הוא עושה בפסוף? למה אין הוא יכל להסתפק בשכרו משאיבת-המים? היו שהביעו בקול-רם את זעמם שהוא מבקש להתעשר על חשבון הצבור. השמועות והרוננים הגיעו גם אל הרב. ויצחק קבל הזמנה, ובה הוא מתבקש לסור לביתו של הרב. הרב קבלו בבחיבות והחל לשאול על מצבו. "הפרנסה אכן אינה ברוח", אמר, "אך אני מסתפק במה שיש. ברוך-השם יום-יום". הרב הפתע. הוא ציפה שיצחק יספר על בעיות פרנסה, והנה אין בפיו כל טרוננה. השאלה פרצה מפיו מאליה: "מדוע, אם כן, הנך מקבץ נדבות בשוק?" שתיקה השתררה. יצחק לא זע. הוא הרבין את ראשו והחריש. הרב עודדו: "אינך צריך לחשש, אתה יכל לספר, ואשתדל לעזר לך". אך ללא הועיל. יצחק שותק פדג. הרב מנסה שוב ושוב, לשוא. ורק אז בקשו לחדל ממלאכה זו. תגובתו של יצחק היתה שוב שתיקה מחלטת. הרב חזר על בקשתו, הפעם בותר תקיפות. יצחק הבין שאינו יכל להמשיך בשתיקתו, ומלמל: "אי-אפשר. לא אוכל להבטיח זאת". תמיהתו של הרב הלכה וגברה, וסבלנותו החלה פוקעת. הוא פנה אל יצחק בחריפות: "כך אין הדבר יכל להמשך. או שתסביר לי לשם מה אתה מקבץ נדבות, או שתחדל מן מיד". לפתע נפתחה הדלת. בפתח נראה משה הנגיד, אחד מעשירי העיר בהתרגשות עזה. "רבי!", קרא כשפלו מרעיד, "יצחק זה צדיק הוא, צדיק נסתור!". משה שאף אורו והחל להתנצל על התפרצותו. "המתנתני בחוץ כדי לשוחח עם הרב בענין מסים. ישבתי קרוב לדלת ושמעתי את הדברים. אין בפי מלים לתאר את גדלתו של יצחק היקר. אין לך מה להסתיר יצחק. ספר לרב הכל. ספר לו". דמעות בצבצו בעיני הנגיד, הוא פרץ בבכי חרישי, יצא וסגר אחריו את הדלת.

עתה פתח יצחק את סגר-לבו. "משה נמנה עם לקוחותי הקבועים", החל בספורו. "כל השנים היה משלם את שכרי בו-במקום. לפני כמה חדשים בקש שאסכים לקבל את הפסוף בסוף החדש, והסכמת. פעם או פעמים הוא אכן שלם את שכרי בסוף החדש, ולאחר מכן חדל לשלם. "בקר אחד, כשדפקתי בדלת ביתו ובגדי בד המים, פתחה אשתו את הדלת. בעלה לא היה בבית והיא נצלה את ההזדמנות כדי לספר לי את סבת אי-התשלום, והתנתה שלא אספר זאת לאיש. היא גלתה, פי העסק המשגשג שבבעלותם הדרדר, והם נרדו מנכסיהם. מעתה אינם אלא עניים מרודים, אך הם מנסים בכל כחם למנוע את פרסום הדבר. "ספורתה נגע לבבי, והחלטתי לעזר למשפחה זו ככל יכלתי כדי למנוע ממנה חרפה. כך התחלתי לאסף תרומות, ואותן מסרתי לגברת הבית, תוך השתדלות שהדבר לא יודע לאיש. "אני מודע ללעגם של בני העירה הבזים לי על שאני מקבץ נדבות. אך אינני מתפעל מהם כלל וכלל. אני נחוש בדעתי להוסיף לתמך במשפחתו של משה, עד שירוח לו". יצחק סים את ספורו והשפיל את ראשו. "ימחל-נא לי כבוד הרב", אמר בהכנעה, "אך לא יכלתי להבטיח לו שאפסיק ממנהגי זה".

הרב לא יכל היה להשתלט על סערת-רוחו. שואב-המים שישב מולו מביט ונכלם, לבש בעיניו דמות אצילית של צדיק בעל נשמה נעלית. "אני צריך לבקש את סליחתך, יצחק יקירי", אמר לו הרב, "הלואי שירבו כמותך בישראל..."